

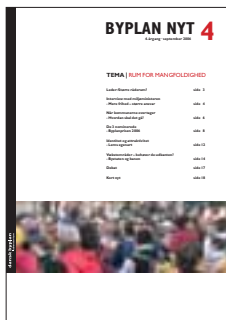
BYPLAN NYT 4

4. årgang · september 2006

TEMA | RUM FOR MANGFOLDIGHED

Leder: Større råderum?	side 3
Interview med miljøministeren - Mere frihed – større ansvar	side 4
Når kommunerne overtager - Hvordan skal det gå?	side 6
De 3 nominerede - Byplanprisen 2006	side 8
Identitet og attraktivitet - Lems egenart	side 12
Vækstområder – behøver de udkanten? - Bystaten og banen	side 14
Debat	side 17
Kort nyt	side 18

Redaktion
Ellen Højgaard Jensen (ansv.)
Annette Thierry

Redaktionsadresse
Dansk Byplanlaboratorium
Nørregade 36
1165 København K
Tlf.: 33 13 72 81
Fax: 33 14 34 35
Mail: at@byplanlab.dk
www.byplanlab.dk

Annoncer
at@byplanlab.dk
Bestilles senest
23. oktober

Layout
Anne Madsbjerg

Oplag
4.200

Tryk
Handy-Print A/S

ISSN
1602-9038

Forsidefotos:
Annette Thierry

Dette nummer er et temanummer, der knytter sig til Dansk Byplanlaboratoriums årlige Byplanmøde i oktober, og som udsendes til alle mødets deltagere

Næste nummer af Byplannyt udkommer ultimo november 2006. Det har temaet: Metro-
polen ved Øresund
Nr. 1 i 2007 kommer i januar.
Det har temaet: Udkantom-
rådernes fremtid - liv uden
vækst?

Signerede artikler står for
forfatterens regning, usigne-
rede for den ansvarshavende
redaktørs regning

BYPLANNYT nr. 4 / 2006 (4. årgang)

FRA IDE TIL REALISERING...

www.lspgrd.dk

Lokalplaner
Kommuneplaner og -strategi
Miljøvurderinger og -screening
Masteplaner
Bebyggelses- og udstykningsplaner
Bevaring og fornyelse
Værdsættende borgerinddragelse (AI)

En solid samarbejdspartner
Landinspektørgården har ekspertise inden for fysisk planlægning og mere end 100 års lokal erfaring. Vi arbejder i dag i hele landet ud fra vore 6 kontorer i det sydlige og vestlige Jylland. Landinspektørgården er en stabil og kreativ samarbejdspartner – vi tager gerne mod nye udfordringer og går ikke på kompromis med kvaliteten i det vi laver.

Fysisk planlægning er et af vores specialer !

Masteplan
Senest har Landinspektørgården udarbejdet en masteplan med kommunale retningslinier for opstilling af telemaster. En teleoperator udtalte efterfølgende, "Det er den bedste masteplan jeg endnu har set".

En lys ide...
En projektidé opstår og der skal udarbejdes et plangrundlag.

Indledende rådgivning
Landinspektørgården kontaktes og begynder med en opmåling af området, så områdets præcise størrelse og højdeforskelle kendes. Samtidig undersøges om der er tinglyste servitutter eller lovmæssige hindringer for projektet.

Bindeledet
Som bindeled mellem projekt-mager og kommunen vejleder en af vore 45 medarbejdere om de muligheder og begrænsninger, som den overordnede planlægning medfører.

Projektet formes
I samarbejde med parterne formes projektet under hensyntagen til de konkrete bindinger og muligheder. Der udarbejdes illustrationer, en bebyggelsesplan og/eller en udstykningsplan.

Planudarbejdelse
I konstruktivt samarbejde med relevante planmyndigheder udarbejder vi en lokalplan med tilhørende miljøscreening eller miljøvurdering og kommuneplanillæg.

Realisering
Herefter realiserer vi planen matrikulært og afsætter veje, bygninger osv. så projektet kan virkeliggøres.

Bramming

Grindsted

Tarm

Toftlund

Tønder

Varde

LANDINSPEKTØRGÅRDEN

epost@lspgrd.dk 75 22 01 44

LEDER

STØRRE RÅDERUM?

Kommunerne får større råderum efter 1. januar 2007. Det siger miljøminister Connie Hedegaard her i bladet. Men hvad betyder det egentlig?

Et af de eksempler, som ministeren selv nævner, er detailhandelen. Det kan jeg godt forstå. Indkøb påvirker vores hverdagsliv og er strukturerende for vores fysiske omgivelser. Derfor er detailhandelsplanlægning et kernepunkt i den fysiske planlægning. Detailhandelen kan være en løftestang, men kan også udgøre en alvorlig trussel mod bymiljøet.

Men hvordan kan man planlægge for mere liv i bymidterne og større råderum for de enkelte kommuner? Connie Hedegaard er forståeligt nok træt af de mange enkeltsager, der lander på hendes bord!

I interviewet her i Byplannyt henviser hun til, at detailhandelsudvalget har foreslået, at også store butikker, f.eks. møbelbutikker, skal ind i de større byer. På den baggrund foreslår hun, at man indfører det engelske princip "towncenters first". Hvis den store butik kan placeres fornuftigt i bymidten, så skal man gøre det. Hvis det ikke kan lade sig gøre, kan der blive tale om andre muligheder i form af placering uden for bymidten på baggrund af en dialog med Skov- og Naturstyrelsen.

Det er måske en vej frem, men jeg er bange for, at enkeltsagernes tid ikke er forbi, hvis dette princip gennemføres. Jeg kan forestille mig mange steder, hvor placeringen skal bestemmes via en dialog mellem kommunerne og Skov- og Naturstyrelsen.

En anden idé, som Connie Hedegaard diskuterer, og som snarere kunne give kommunerne større frihed, er tildeling af kvoter. Kvoter kunne give kommunerne mulighed for at placere et mindre antal store butikker uden indblanding. Modellen er let at administrere og vil føre til færre konflikter mellem stat og kommune. Til gengæld kan man forestille sig, at den overordnede planmæssige vurdering vil forsvinde, og at der kan opstå u hensigtsmæssig konkurrence mellem nabokommuner og dermed også fejlinvesteringer. Derfor skal en sådan kvoteordning følges op af dialog og samplanlægning med nabokommunerne for at give mening. Men det er der jo også lagt op til i den nye lov!

Eksemplet med detailhandelen viser, at der ikke findes lette løsninger og enkle greb. Derfor er det naturligt, at der er lagt op til helt nye dialogformer. Reformen kan skabe usikkerhed og konfrontation, men den giver samtidig kommunerne en chance for at betræde helt nye stier. 2007 bliver året, hvor råderummet afprøves i praksis. Det bliver et spændende år!

MERE FRIHED STØRRE ANSVAR

Connie Hedegaard Foto: Niels Helberg

Kommunerne skal have større råderum i planlægningen, og der skal være plads til mangfoldigheden. Men det skal ske i respekt for de fælles pejlemærker for byernes og det åbne lands udvikling. De lokale politikere får en vigtig rolle i dialogen med borgerne, regionen og staten. Det siger miljøminister Connie Hedegaard som optakt til byplanmødet i Ringkøbing

Hvordan finder vi balancen mellem kravene om ligelig udvikling og ønskerne om rum for mangfoldigheden?

Den statslige rolle hænger meget sammen med nogle overordnede pejlemærker, som sætter rammerne for udviklingen. Der har indtil nu været lidt for mange enkeltsager, som havner på ministerens bord. Det synes jeg ikke er rimeligt. Enkeltsager skal afgøres i kommunerne under den forudsætning, at det sker inden for de rammer, der afstikkes af de overordnede pejlemærker.

Sådan har det vel altid fungeret?

Jeg har været igennem et år med regionplanerne, og jeg har set mange sager, som har skullet over miljøministerens bord, fordi det kommunale eller amtskommunale råderum

åbenbart ikke har været klart nok. Det kan være en byudvikling ét sted og en golfbane et andet sted, som jeg skal sidde og træffe afgørelse om. Jeg vil hellere have, at der opstilles et klart defineret råderum, som giver kommunen mulighed for selv at tage ansvar for beslutningerne i stedet for at skubbe sagerne videre til ministeren.

Større råderum

Bliver råderummet større end tidligere?

Jeg synes det er vigtigt, at der bliver et reelt større råderum. Men jeg vil også gerne fastholde de statslige interesser. Lad mig give et eksempel vedrørende detailhandelen. Detailhandelsudvalget har foreslået, at der kommer mere fokus på bymidterne – mere liv og aktivitet, herunder flere butikker.

De 5 pejlemærker fra Landsplanredegørelse 2006

- * Der skal være forskel på by og land
- * Udviklingen skal komme hele landet til gode
- * Planlægningen skal basere sig på respekt for naturen og miljøet
- * Fysisk planlægning og investeringer i infrastruktur skal spille sammen
- * Den fysiske planlægning skal være helhedsorienteret

Derfor mener udvalget, at også de store butikker, f.eks. møbelbutikkerne, skal ind i bymidten.

På den baggrund foreslår jeg, at vi indfører det engelske princip "towncentres first": Hvis den store butik kan placeres fornuftigt i bymidten, så skal man gøre det, hvis det ikke kan lade sig gøre, kan der blive tale om andre muligheder i form af en placering uden for bymidten på baggrund af en dialog med Skov- og Naturstyrelsen. Måske kunne man også tildele de største byer en kvote, så de får mulighed for at placere et mindre antal store butikker uden indblanding.

Hvordan forestiller du dig det fremtidige råderum i byomdannelsen, af for eksempel tidligere havne- og erhvervsområder?

Jeg kunne godt tænke mig, at vi løsnede grebet i byomdannelsen uden at give det helt frit. I 80'erne havde vi en frikommuneordning. Det var måske værd at overveje noget lignende. Jeg vil fremlægge et lovforslag i januar, der åbner nogle nye muligheder, som bl.a. er inspireret af norske erfaringer.

Jeg kunne godt tænke mig en større fleksibilitet og nogle flere frihedsgrader for kommunerne. Jeg forestiller mig også, at vi skal kunne kræve en vis medfinansiering fra investorerne til udvikling af området. Jeg kan ikke sige konkret, hvad det ender med, men jeg har opbakning fra den konservative folketingsgruppe til princippet om større fleksibilitet og flere frihedsgrader.

Det går bare ikke

I forslaget til Fingerplan 2006 lægges der op til en stram styring af den regionale byudvikling og af de større kontorbyggerier. Tror du kommunerne vil opleve, at det giver rum for mangfoldigheden?

Jeg har hørt flere borgmestre i Hovedstadsområdet være bekymrede for 600m-begrænsningen omkring stationerne ved lokalisering af store kontorbyggerier. Når det gælder ens egen kommune er det naturligt at fokusere på de begrænsninger, man må underkaste sig, men når jeg diskuterer det generelle princip om lokalisering af store arbejdspladser tæt ved stationerne, møder jeg stor opbakning. Der er forståelse for, at vi skal have bedre styr på trængselsproblemerne gennem en bedre samordning af infrastrukturen og byudviklingen.

Desuden vil der blive visse muligheder for at justere 600m-grænsen til en amøbe, der

TEMANUMMER

Rum for mangfoldighed - det er temaet på årets Byplanmøde.

I en tid med stordrift og globalisering er det vigtigt også at se nærmere på det mangfoldige Danmark. Dialekterne og de sproglige nuancer. De forskellige lokale kulturer, både de nedarvede og dem, der opstår i nye miljøer. Forskellene i erhvervsgrundlag. De afvekslende landskaber, bygnings- og kulturmiljøer. Forskellene i livsvilkår og det, disse forskelle kan føre med sig.

Vi sætter her fokus på 'vækstområder' og 'udkant', på lokalsamfunds egenart, på kommunernes nye opgaver i det åbne land og på forholdet mellem lokale løsninger og statslig styring.

Mangfoldighed betyder forskelle. Spørgsmålet er, hvordan vi håndterer dem.

tilpasses de lokale forhold. Men jeg vil gerne slå fast, at vi ikke kan acceptere den meget fri fortolkning af stationsoplandene, som vi har set i flere kommuneplaner. Stationsoplande, der rækker mere end 2 km. væk fra stationen, går bare ikke.

Betingelser for den gode dialog

Bliver der overhovedet tid til andet end dialog, når nu kommunerne både skal i løbende dialog med staten og regionen på den ene side og med borgerne på den anden side?
Den første betingelse for, at dialogen kan fungere, er, at kommunerne bliver bedre til at spille ud, både i forhold til borgerne og til andre myndigheder. Politikerne skal gøre op med sig selv hvad de ønsker, og hvor de vil hen, inden de går i dialog. På den måde bliver dialogen mere målrettet og mere konkret.

Dialog er ikke noget, man bare lige gør. Den skal løbes i gang på en ordentlig måde, og jeg har allerede bedt cheferne i de nye statslige miljøcentre som noget af det første at få inviteret kommunerne til en reel dialog og samtidig få defineret roller, opgaver og råderum i dialogen. Vi skulle gerne undgå, at miljøcentrene sander til i trælse kommunale sager, hvor miljøcentrene får rollen som ankeinstans. Miljøcentrene skal ikke være ressource på det hele - kommunerne skal holdes fast på deres ansvar.

Også dialogen med de regionale vækstfora er vigtig. Det nytter jo ikke, at de regionale vækstfora sidder og udtænker store visioner for erhvervsudviklingen, hvis de ikke bliver forankret ordentligt i kommunerne. Vi må

heller ikke glemme dialogen med nabokommunerne. Samarbejdet over kommune-grænserne om f.eks. erhvervsudvikling og byudvikling kan blive en vigtig brik i dialogen med regionen og staten.

Statslig styring er nødvendig

Skal politikerne spille en mere aktiv rolle i planlægningen?

Jeg tror, der venter store udfordringer for både politikere og planchefer, men jeg tror også, at de fleste politikere er topmotiverede til at udnytte de nye muligheder. Den tid, hvor man overlod det meste af planlægningen til planchefen, bør være forbi. Ingen er bedre egnede til at diskutere kommunens udvikling og planlægningens kvaliteter end de lokale politikere. Der bliver nok at se til, men der bliver også masser af muligheder for at præge udviklingen inden for det råderum, vi må afstikke med udgangspunkt i helhedens interesser.

Det er, som om en overordnet statslig styring af planlægningen hele tiden står for skud. Hvad siger du til det?

En statslig styring er helt nødvendig, og jeg er meget tilfreds med, at vi med udgangspunkt i pejlemærkerne sikrer os indflydelse på byernes og det åbne lands udvikling.

Niels Helberg,
Sociolog, byplankonsulent

Når kommunerne overtager - HVORDAN SKAL DET GÅ?

Den 1. januar overtager kommunerne en meget stor del af amternes planlægningsopgaver i det åbne land. Kommunerne skal nu formulere strategier og retningslinier for beskyttelse af natur, landskaber, kulturmiljøer og geologi, samt for anvendelsen af vandområder.

Byplannyt har spurgt amtsrådspolitiker Bo Fibiger og kommunalpolitikeren Bjørn Dahl om deres syn på denne opgave, og om kommunerne er rede til at overtage opgaven fra amterne.

Tag ansvar!

Bo Fibiger er medlem af Århus Amtsråd for SF og tidligere formand for Udvalget for Trafik og Miljø. Han har som sådan haft det politiske ansvar for udarbejdelsen af regionplanen for Århus Amt. Bo Fibiger er medlem af byrådet i Ny Syddjurs Kommune.

Hvordan har du det som amtsrådspolitiker med kommunernes nye planopgaver i det åbne land?

Lidt dårligt! Amterne har jo været et godt geografisk niveau til den slags opgaver. De har både haft "armslængden" i forhold til de lokale interesser – og samtidig det nødvendige kendskab til virkeligheden. Nu får man et system med kommuner, der har kort armslængde, og statslige miljøcentre med – måske - lovligt lille kendskab til virkeligheden.

Tror du, det er en opgave, kommunerne fagligt kan løfte?

Det vil være meget forskelligt. Nogle steder har man nok allerede medarbejdere med tilpas "udsyn", eller man får gode fagfolk fra amterne. Men andre steder – især i de mindre kommuner – kan det nok være svært fra starten at have det nødvendige beredskab.

Vil kommunerne vælge blot at skrive regionplanerne af?

I første omgang, vil de fleste kommuner nok tage det meste af amternes retningslinier

og udpegninger i det åbne land og flytte det over i kommuneplanerne. Men jeg kan da godt forestille mig, at der vil være nogle lokale byudviklingsønsker eller projekter, der kan få kommunerne til at justere på regionplanernes udpegninger.

Er kommunalpolitikere parate til at skulle tænke i disse "pas på naturen" – baner?

De nye opgaver er jo også et nyt ansvar. Og jeg tror, at der hen ad vejen vil ske det, at kommunerne vil påtage sig det ansvar og komme til at føle ejerskab til de nye opgaver med at beskytte det åbne land. Men som sagt vil de måske af og til have problemer med at holde "armslængden".

Et medicinalfirma vil gerne placere sig op ad indfaldsvejen i en kommune. Tror du, en kommunalpolitiker vil sige nej tak til det for at bevare en smuk udsigt?

Det vil da være svært at sige nej til for en lokalpolitiker, der gerne vil sin kommune det godt, både på den ene og den anden måde. Men jeg tror altså, at det er vigtigt for kommunerne at holde fast i ikke at begive sig ud i hovsa-planlægning, når der dukker fristende projekter op. Man må holde fast i den langsigtede planlægning.

Hvordan ser du på de regionale udviklingsplaners betydning for kommuneplanen?

Den regionale udviklingsplan kommer jo ind som en hund i et spil keglar i det nye system.

Den får stort set ikke nogen bindende betydning for kommunerne.

Og så er der utrolig mange interessenter involveret i arbejdet. Ingen af dem har fat i den lange ende – med mulighed for at skære igennem til sidst.

Hvad er dine forventninger til de nye miljøcentre?

For det første, at de holder fast i de overordnede politikker på planlægningsområdet og de gode, gamle byplanregler, som f.eks. det at holde sammen på byerne.

Dernæst, at de kommer i hurtig og konkret dialog med kommunerne. Især i forbindelse med de første kommuneplaner er det jo vigtigt, at miljøcentre kommer ud og sammen med kommunerne udstikker nogle linier og finder løsninger på de nye opgaver.

Har du nogen gode råd til kommunalpolitikere, når det gælder de nye opgaver med benyttelse og beskyttelse i det åbne land?

Tag ansvar, tænk langsigtet og hold fast i overblikket!

Vilhelm Michelsen,
planchef, Århus Amt

Foto: Jørgen Primdahl

Historisk mulighed!

Bjørn Dahl, borgmester i Roskilde Kommune for Venstre, er formand for KLs Udvalg for Teknik og Miljø, der i dette efterår forbereder kommunernes overtagelse af de nye planlægningsopgaver

Hvordan har du det som kommunalpolitiker med de nye planlægningsopgaver i det åbne land?

Vi har fået en historisk mulighed for at sammentænke planlægningen i byerne og det åbne land. Det er et paradigmeskifte i dansk planlægning, som er med til at rive barrierer ned for helhedsorienteret planlægning.

Er det opgaver dine teknikere er beredte på at løfte?

Vi får de amtslige medarbejdere og dermed de faglige kompetencer, som vi har brug for til at klare de nye opgaver. Jeg har det godt med de nye opgaver – det bliver selvfølgelig en stor udfordring, men vi skal nok klare den. De mangler, der måtte være, må vi løse gennem samarbejde, efteruddannelse, rekruttering osv.

Tror du, kommunerne vil nøjes med at skrive regionplanerne af?

Regionplanerne bygger på gode overvejelser og mange års erfaringer. Om vi vil tage den samme ordlyd eller blot lade os inspirere af regionplanerne, vil i høj grad afhænge af,

hvordan det giver mening i forhold til kommunernes visioner. I KL anbefaler vi, at kommunerne prioriterer, hvilke temaer det er vigtigst at arbejde med – og hvor regionplanen i første omgang kan indarbejdes, i udarbejdelsen af den første nye kommuneplan.

Er du som kommunalpolitiker parat til at skulle tænke i disse "pas på naturen"-baner?

Jeg er bevidst om den opmærksomhed, der rettes mod kommunen – nu det er os, som skal varetage den danske natur. Ikke mindst borgerne vil være interesserede i, hvordan vi som kommune varetager denne nye opgave. Kommunen har en reel interesse i at værne om det åbne land.

Et medicinalfirma vil placere sig op ad indfaldsvejen i din kommune. Vil du være parat til at sige nej tak for at bevare en smuk udsigt?

Hvis man har en ordentlig kommuneplan, er den fine udsigt jo slet ikke ledig til erhverv. Det vil der allerede være taget stilling til i den nuværende plan. Især i forhold til fjorden slipper man ikke levende fra at tage den udsigt fra borgerne. Så må det koste erhvervsjendommen, hvis der ikke er andre muligheder for placering i kommunen.

Hvordan ser du på de regionale udviklingsplaners betydning for kommuneplanen?

Den regionale udviklingsplan er et helt nyt plandokument – og altså noget helt andet end de regionplaner, som vi kender. Det

vi forhåbentlig kommer til at se er en helt anden form for praksis, hvor samspillet mellem region og kommune vil stå centralt for udformningen af de nye udviklingsplaner. Den regionale udviklingsplan skal have et lokalt udspring for at gøre et lokalt indtryk.

Hvad er dine forventninger til de nye miljøcentre?

Det er vigtigt, at de statslige miljøcentre ikke opfattes som afløseren for den amtslige kontrol. Der er lagt om til en helt anden dialogform mellem kommune og stat, end den vi har været vant til mellem kommune og amt. Det er jeg sikker på, der vil komme bedre planlægning ud af.

Har du selv nogle visioner for udviklingen i det åbne land i din kommune?

At sikre bæredygtigheden i landsbyerne i Roskilde Kommune. At fastholde kvaliteten i kommunens natur. At sikre gode muligheder for landbruget samtidig med at give borgerne gode rekreative muligheder.

Birte Rytter Hansen
Fuldmægtig, KL

Hvem skal have BYPLANPRISEN 2006?

Hvem har fået prisen de sidste 5 år?

05: Horsens Kommune
04: Trekantområdet
03: Islands Brygge i København
02: Herning Kommune
01: Vejle Kommune

Hvem sidder i juryen ?

Lisbet Snoager Sloth og Hans Martin Skou,
udpeget af Akademisk Arkitektforening
Torben Nøhr og Jannik Nyrop,
udpeget af Dansk Byplanlaboratorium
Peer Frank,
udpeget af Foreningen af Byplanlæggere
Sekretærer:
Ellen Højgaard Jensen, direktør i Dansk
Byplanlaboratorium
Henning Thomsen, direktør i Akade-
misk Arkitektforening

Byplanprisen uddeles hvert år til en kommune, et amt eller en organisation, som har gjort en særlig indsats for at fremme gode og smukke bymiljøer og landskaber. Byplanprisen gives for planlægning, som er udtryk for nytænkning, og som samtidig dyrker og videreudvikler landskabets og byens egenart og identitet. Prisen er indstiftet af Dansk Byplanlaboratorium og Akademisk Arkitektforening. Her er de tre nominerede projekter.

Nye skikke

I forbindelse med prisens 10-årsjubilæum i 2005 gjorde juryen status og fandt ud af, at det var tid til fornyelse. Derfor er procedurerne ændret en smule. De to største ændringer i forhold til tidligere er, at juryen selv har indstillingsret, og at der bliver valgt 3 nominerede, som alle bliver præsenteret i Byplannyt. Det giver juryen mulighed for at vise, hvad dansk planlægning kan byde på, og det vil forhåbentlig skabe en lokal debat om, hvad god planlægning egentlig er for en størrelse. Det er der nemlig mange forskellige bud på.

I år er der indkommet 12 indstillinger til prisen. De indstillede planer beskæftiger sig med alt fra dannebrogsvinduers korrekte udformning, over byøkologi og torvedannelser til strategisk erhvervsudvikling og dannelse af internationale netværk. Der planlægges på livet løs, og kreativiteten er stor.

Byplanjuryen har i år haft et yderst vanskeligt job. Det har været næsten umuligt at vælge.

De udvalgte

Det er en enig jury, der efter nøje overvejelse har valgt at fremhæve tre meget forskellige planer. Den ene plan har et stærkt formidlings- og bevaringsaspekt, der når den enkelte borger, den anden plan fremviser lokalt ejerskab og et slagkraftigt samarbejde, der er i stand til at rejse eksterne midler, og den tredje plan har fuldstændig ændret hovedstadens rekreative struktur. På moderne dansk kan man sige, at det er planer, der vil gøre en forskel i mange år fremover. Det er også planer, som andre kommuner kan lade sig inspirere af.

Kåring af årets vinder vil finde sted på årets byplanmøde den 5. oktober.

HASSERIS - BEVAR MIG VEL

Aalborg Kommune

Enfamiliehuset

Aalborg Kommune har lavet et stort udviklingsarbejde for at få fokus på enfamiliehuset. Kommunen ønsker, at ejerne af enfamiliehuset får et ordentligt grundlag for at træffe beslutninger om om- og tilbygninger, så de kan vælge mellem alle de tilbud, som findes på bygge- og boligmarkedet i dag.

Kommunen har brugt en bred vifte af redskaber, herunder hjemmeside, kontakt til pressen og bydelsture.

Forstå dit hus

Kommunen har udviklet stilblade for de 12 mest typiske stilarter. Stilbladene fortæller, hvilke karakteristika stilen har, og hvad man skal have øje for, når man bygger om eller til.

Der er indstillet 3 lokalplaner: Ved Folehavevej, Klostermarken og Skovbakkevej. Der er tale om lokalplaner, der ud fra en registrering af det enkelte hus' stilart og bevaringsværdi fastlægger bestemmelser for bebyggelsens udseende. Der er lavet planbestemmelser til hver af de 12 karakteristiske stilarter.

Aalborg Kommune har med lokalplanarbejdet prioriteret en sikring af de mange store områder, som er bebygget med enfamilie-

huse, og hvor det er afgørende, at ejerne selv har en forståelse for bebyggelsens kvaliteter, da disse ellers kan mistes i skæmmende ombygninger og misforståede istandsættelser

Lokal interesse

Hele projektet viser, at kommunen har ønsket at inddrage befolkningen i arbejdet, først og fremmest ved at udforme lokalplanerne – og tilhørende stilblade – i et godt og ligefremt sprog med gode illustrationer. Formidlingen og den brede spektrale brug af informationskanaler og kommunikationstyper har bragt kommunen i kontakt med mange mennesker, der ikke i udgangspunktet interesserede sig for arkitektur og planlægning. Interessen blandt grundejerne i området har været stor, og de fleste har vist forståelse for lokalplanernes relativt detaljerede regulering.

Ovenfor ses eksempler fra stilbladene på nogle af de 12 beskrevne stilarter:

1. Den historicistiske villa
2. Den nationalromantiske villa
3. Den klassiske historicistiske villa
4. Bedre Byggeskik-huset
5. Nyklassicistiske huse
6. Funkisvillaen
7. Funkisbungalowen
8. Den danske funktionelle villa
9. Statslånshuset
10. Murermestervillaen fra 50'erne
11. Typehuset
12. Den modernistiske villa og misforståede istandsættelser

Foto: Ole Akhøj

CHRISTIANSFELD INITIATIVET

Christiansfeld Kommune

Partnerskaber og aktiv bybevaring

Projektet er en bevarende udviklingsplanlægning for det historiske Christiansfeld set i en global sammenhæng. Planlægningsområdet er det historiske Christiansfeld inklusiv omliggende bufferzone.

Ud over bygningsregistrering, helhedsplan og lokalplan fremhæves nationale og internationale partnerskabsdokumenter, der har dannet grundlag for projektet gennemførelse. Der er tale om et mindre bysamfund med befolkningstilbagegang, som alligevel har formået at rejse ressourcer til at sætte fokus på den historiske kulturarv.

Internationalt samarbejde

Store dele af projektets aktiviteter gennemføres i et samarbejde med et netværk af tilsvarende byer i Nordamerika, Sydafrika

og det øvrige Europa. Byerne er opført efter samme mønster og har derfor stor glæde af et samarbejde. Christiansfeld Initiativet har betydet, at internationale bevaringsorganisationer er blevet opmærksomme på de umistelige bygningskulturelle værdier, der findes i flere af disse bydannelser.

Der er dannet et netværk af brødrenehedsbyer, kommuner og bevaringsorganisationer – Moravian Heritage Network – med det formål at fremme bevarings- og udviklingsaktiviteter i alle netværkets byer.

Privat medfinansiering

Helhedsplanen lægger stor vægt på, at gennemførelse af planen er et fælles ansvar – og at det ikke kun er kommunen, der skal være udfarende. Det har været muligt at skaffe betydelige midler fra private fonde til brug

for den omfattende renovering af Christiansfeld. Ud af et finansielt behov på 100 millioner er der til dato sikret 70 millioner. Christiansfeld Initiativet er et eksempel på, at en lille kommune ved hjælp af partnerskaber kan få igangsat bevaringen af en bymæssig kulturarv af international værdi.

Det historiske Christiansfeld er planlagt og opført for 225 år siden af Herrnhutterne som hovedkvarter for Brødreneheden i Danmark.

Strandstation. Foto: Vibeke Meyling Amager Strandpark. Hasløv og Kjærsgaard

AMAGER STRANDPARK

Københavns Kommune, Københavns Amt, Frederiksberg Kommune, Rivieraudvalget

Ny kvalitet til storbyen

Amager Strandpark ligger tæt på Københavns centrum og er en nyåbnet strandpark, der tilbyder storbyens befolkning nye rekreative muligheder i form af badning, gå- og cykelture samt almindeligt rekreativt ophold.

Amager Strand ejes af Københavns Kommune, Københavns Amt og Frederiksberg Kommune. Ejerne har dannet interessentskabet Amager Strandpark I/S.

Amager Strandpark er lokaliseret kun få minutter med offentlig transport fra byens centrum og er således resultatet af et visionært planlægningsinitiativ på højde med Køge Bugt Strandpark, men med en placering langt tættere på storbyens tætbefolkede områder.

Et langt sejt træk

I midten af 1980'erne udarbejdede Københavns Kommune de første skitser til en ny strandpark. De lokale klubber og foreninger havde også en holdning til, hvordan den nye strand skulle se ud, og de dannede Rivieraudvalget, der repræsenterede 28 lokale foreninger og som har været aktivt gennem hele processen.

Byplankonsulenterne Hasløv og Kjærsgaard har tegnet Strandparken. Her er tale om et projekt, hvor mange parter har måttet samarbejde. Amtet og de to kommuner fandt en fælles løsning, og efter mange møder og megen planlægning blev Strandparken indviet i sommeren 2005.

Københavnerne har straks taget stranden til sig og valfarter mod øst på de varme

sommerdage. Stranden har et opland på ½ million mennesker, så det er et projekt, som mange har glæde af.

Landskabsmæssig kvalitet

Selve udformningen af strandparken bærer præg af stor international påvirkning og sans for landskabelig kvalitet. Med en nordlig del af strandparken udformet som en traditionel dansk klit-strand og en sydlig del af strandparken udformet som en sydeuropæisk strandpromenade løfter strandparken sig op over lignende projekter i Danmark. Hertil kommer, at Strandparkens udformning giver brugerne en bred vifte af måder at anvende strandparken på, lige fra traditionel solbadning, over kajaksejls og rulleskøjteløb til promenade og ophold på strandparkens bunkersagtige landmarks.

LEMS EGENART

Lem har en stærk identitet: Smedenes by! Det er her, Vestas og mange andre smedevirksomheder er vokset op. Det har givet arbejdspladser, som hele enen har glæde af. Men er det nok til at få folk til at bosætte sig her?

Blomsterbutikken hedder "Blomstersmedjen", museet hedder "Smedehuset", og så bor turisterne på "Hotel Smedegården". Det er ikke så mærkeligt, at Lem også kaldes for "Smedenes by". Den lille by med 1.500 indbyggere blomstrede op i 1896 midt i det vestjyske, da Smed Hansen steg af toget. Han grundlagde den første smedevirksomhed, hvor han reparerede landbrugsmaskiner. Siden har den knopskudt, og nye virksomheder har etableret sig omkring bymidten. Der produceres vindmøller, snerydningsmaskiner, landbrugspumper, dieselmotorer og meget mere, for der smedes skam, mens jernet er varmt.

Hver dag pendler omkring 2000 mennesker til arbejde i Lems industrivirksomheder. Det er godt for beskæftigelsen og erhvervsudvik-

lingen i den nye Ringkøbing-Skjern kommune, men det får stadig ikke folk til at slå sig ned i den lille by, der blot ligger 15 kilometer fra den nordjyske metropol – Ringkøbing.

Imageproblem

Lems indbyggere er trætte af, at byen primært ses som en pendlerby eller en industriby. De er 500 for mange til at være en landsby – og 500 for få til at være en rigtig by. Det var én af årsagerne til, at byen i 1999 fik én million kroner fra staten og tre millioner kroner fra kommunen til en helhedsorienteret byfornyelse. Hovedgaden og torvet blev sat i stand, og der blev iværksat en image- og bosætningskampagne. Samtidig blev der gennemført bygningsfornyelse og en lang række andre aktiviteter til forbedring af bymiljøet. Det fortæller *Claus Josefsen*, afdelingsarki-

tekt i Ringkøbing Kommune. En del af imagekampagnen bestod i vejskilte til pendlerne. Når man kom ind i byen, stod der: "Kære pendler – velkommen hjem." Afskeden var: "Hvis du boede her, var du hjemme nu."

"Der var et imageproblem omkring Lem. Man opfattede ikke byen som meget andet end et industriområde. Og den så nedslidt ud. Vi ville gerne vende billedet til, at det også var et sted, man kunne bosætte sig," siger Claus Josefsen, der desværre har måttet iagttage, at kampagnen ikke helt har haft den effekt på antallet af nye beboere, de havde håbet. Men han er ikke i tvivl om, at byen nok skal klare sig med de borgere i den størrelsesorden, der stadig holder fast, for de har et godt sammenhold.

Fotos fra Lem: Claus Josefsen

Lems historie

I 1896 steg Hans Sørensen Hansen, der også blev kaldt for Smed Hansen, af toget midt i det vestjyske og etablerede en lille smedevirksomhed, som i begyndelsen reparerede landbrugsmaskiner. Dermed blev Lem grundlagt. Og den blomstrede op. For ud fra den lille oprindelige smedevirksomhed er der udsprunget en lang række foretagender. I dag hedder Smed Hansens virksomhed Hansen Group. Den har blandt andet leveret glasfacader til Den Sorte Diamant. Andre knopskydninger producerer transmissionsdele (IPL), landbrugspumper (Landia), kølere (Vestas Aircoil), snerydningsmaskiner (Hydroman), for ikke at glemme Vestas verdensberømte vindmøller. Virksomhederne samarbejder ofte med hinanden og de lokale beboere. I 1992 gik de sammen om at etablere Smedenes Hus, hvor hele udviklingens historie udstilles.

Kort over Lem. Ringkøbing Kommune

”Når man arbejder med byfornyelse i større byer, er det hele meget styret af kommunen. Sådan er det ikke i Lem. Her var det borgerne selv, der tog ansvar og sørgede for det hele, da vi udførte byfornyelsen. Ringkøbing Kommune fungerede blot som konsulenter,” siger han. Claus Josefsen er forsigtig med at forudsige, hvordan det vil gå i den nye storkommune.

”Jeg tror stadig, vi vil prioritere Lem højt, fordi den har en meget vigtig funktion som industriby med mange arbejdspladser, men jeg mener, man skal være forsigtig med at tale om prioriteringslister for byer,” siger han og fortæller, at kommunen har investeret i omfartsveje i yderkanten af byen, så pendlertrafikken ikke går lige igennem Lem.

”I dag er Lem ikke nedslidt, som den var dengang. Så hvis vi skulle hjælpe dem mere, ville det være, fordi der var nogle andre sociale problemer. Det tror jeg ikke, byen har i forhold til andre små samfund, afslutter han,” afslutter han.

Samarbejde

Bruno Jensen sidder i det afgående imageudvalg, og han har desuden været formand for Lems lokale Borger- og håndværkerforening:

”Jeg er ikke naiv. Jeg kan godt se, hvordan det er gået med andre småbyer, men det kunne være dejligt, hvis vi kunne bevare vores to dagligvarebutikker,” siger Bruno Jensen. Han skammede sig over byen, som den så ud før, den blev sat i stand. Dengang lignede den mest af alt en guldgraverby i midtvesten, men nu er han stolt. Lem har landets fineste bænke, og dem har de selv lavet. Bruno Jen-

sen tror nu, at de nok skal klare den, det har de jo gjort indtil nu.

Og selv om byen forsvinder lidt som industriby, kan Lem ikke klare sig uden industrien. Det er ”Smedenes by”, og det er et brand.

”Hvis Lem skal klare sig, må vi gå sammen om det. Vi er kendte for at være ”Smedenes by”, men også på vores dynamik, vi samarbejder på kryds og tværs,” siger han og kommer med det nye slogan til byskiltene: ”Lem – det dynamiske centrum i landets største kommune.”

”Virksomhederne er gode til at arbejde sammen. Hvis den ene virksomhed har en forarbejdningsmaskine, låner man den – og omvendt. Dengang vores svømmehal var ved at lukke, spyttede virksomhederne i kassen, og mange virksomheder laver lønarbejde for de andre virksomheder,” siger han videre. Der er ikke konkurrence mellem virksomhederne, som man måske ellers kunne forestille sig, og det er det gode ved Lem.

Den nye storkommune

Det knap så gode er, at der ikke er Lem-borgere repræsenteret i det nye byråd for storkommunen, og Bruno Jensen er bange for, at de derfor ikke vil få så meget indflydelse, som de havde i den mindre kommune.

”Det er ikke nogen fordel for de små samfund, at de administrative enheder bliver så meget større, især ikke, når vi ikke har nogen i byrådet, men så må vi sige, at det er en fordel, at vi trods alt ligger midt i det hele. Magten breder sig jo som ringe i vandet,” siger Bruno Jensen.

Ingen arbejdsløshed

Og så er der aldrig arbejdsløshed i Lem.

”Der er rundt regnet 500 Lem-beboere, der arbejder i virksomhederne. Og de bliver aldrig arbejdsløse, for det er de sidste der bliver fyret. De er den indre kerne på fabrikkerne, og den mest stabile arbejdskraft,” forklarer Bruno Jensen, der altså ikke lægger skjul på, at man er mindre sikker på at beholde sit arbejde, hvis man er pendler.

Ole Poulsen er formand for De Aktive Handlendes forening, der prøver at holde liv i de små butikker. Han er især bange for, at det er generationsskiftet, der gør det af med samfundet, for man kan ikke regne med, at de unge overtager.

”Jeg har selv to voksne børn – der er ingen af dem, der tænker på at overtage vores butik,” siger han. Han mener samtidig, at der er et fint samarbejde mellem virksomhederne. Selv er han indgået i et samarbejde, hvor han bringer grøntsager ud til arbejdspladserne, det er også en måde at overleve på. Og man kan også købe smedjærn i Blomstersmedjen. Som han forklarer:

”Der var en dame, der gerne ville have den smedjærnspavillon, som jeg har stående nede i butikken. Den skulle hun da have, så jeg kontaktede et lokalt firma – og så lavede de sådan en til hende.”

Gerd Laugesen,
journalist

Byfornyelsesprogram for Lem

Omlægning af Bredgade og torvedannelser
Udbygning af Kulturruten
Bosætningskampagne
Imagekampagne
Øget boligudbud
Støtte til bygningsfornyelse

Byfornyelsesmidler:

Lem har gennemført en helhedsorienteret byfornyelse. I 2004 blev den helhedsorienterede byfornyelse erstattet af områdefornyelsen, der også er rettet mod at yde hjælp i et afgrænset geografisk område, hvor der for eksempel er problemer af bygningsmæssig, boligsocial, kulturel eller trafikal karakter.

Der er 4 forskellige typer byområder, som i følgende prioriterede rækkefølge kan komme i betragtning, nemlig:

1. Nedslidte byområder i mindre byer, hvor der er et væsentligt behov for en bymæssig udvikling
2. Ældre byområder i større byer
3. Nyere boligområder med store sociale problemer
4. Ældre erhvervs- og havneområder

BYSTATEN OG BANANEN

Der er stort set kun to vækstområder i Danmark, mener den radikale Uffe Elbæk, og man kan lige så godt glemme de håbløse udkantsområder. Jyske politikere er dybt uenige.

København og Århus styres af socialdemokrater og radikale, der føler sig plaget af de krav, regeringen stiller til byrådspolitikerne med skattestoppet og det kommunale budgetloft. En af dem er *Uffe Elbæk*, byrådsmedlem i Århus, og det kan nok ikke komme som nogen overraskelse, at en radikal politiker kritiserer regeringen, fordi han mener, at den tvinger ham og hans byrådskolleger til at foretage nedskæringer og forringe den kommunale service.

”Nogle byer har ikke en reel chance for at skabe lokal vækst”

Overraskende er derimod *Uffe Elbæks* opfordring til regeringen om at give København og Århus flere penge på bekostning af udkantsområderne. Det synspunkt gav *Elbæk* for kort tid siden frit løb i en kommentar i dagbladet Politiken, hvor han forestiller sig, at de to store byer vil udvikle sig til moderne bystater med egen udenrigspolitiske profil.

Der må prioriteres

”Jeg mener på den ene side, at regeringen bør understøtte København og Århus meget mere aktivt, end den gør, på den anden side bliver den nødt til at forholde sig til, hvor man, ud over København og Århus, vil under-

støtte udviklingen, for det er ikke muligt at prioritere alle byer. Ressourcerne er jo ikke ubegrænsede,” siger *Uffe Elbæk*.

Nogle byer i udkantsområderne kan man lige så godt opgive på forhånd, for der kommer alligevel ikke til at ske noget de steder, og folk gider heller ikke bo der. I den regionalpolitiske debat er den vinkel ikke ny, men det er, ifølge *Elbæk*, mere presserende end nogensinde at prioritere, for de store byer behøver flere penge, hvis de skal klare sig internationalt i konkurrence mod andre europæiske metropoler om at tiltrække viden og arbejdskraft.

Regeringen understreger i sin landsplanredegørelse 2006, at især et stærkt København, men også et stærkt Århus er forudsætninger for Danmarks udvikling i den globale konkurrence. Men regeringen ved reelt ikke, hvilke problemer de to byer i øjeblikket kæmper med socialt og erhvervspolitisk. Derfor vil København og Århus være tvunget til at gå selv, mener *Uffe Elbæk*. Regeringen vil så komme til at sidde tilbage med den ”rådne banan” – området der strækker sig fra toppen af Nordjylland hen over Sønderjylland, og som slutter på Lolland Falster – dér hvor mange små byer er befolket med arbejdsløse og dårligt uddannede, byer uden fremtid.

Politisk modreaktion

Men er der noget nyt i den analyse?

”*Uffe Elbæk* tager debatten forfra, men han går ud og siger, at der stort set kun er to vækstområder i Danmark, og det er nyt,” siger *Bent Hansen*, regionsformand, Region Midtjylland (S). ”Men jeg er meget uenig med ham. Tænk bare, hvis man for nogle år siden havde meldt ud, at den rådne banan skulle opgives, så havde vi aldrig fået en vindmølleindustri i Danmark.”

Men har Elbæk ikke ret i, at der skal prioriteres?

”Det bliver der også, og der træffes faktisk mange beslutninger om at prioritere, som langt overhaler *Elbæks* synspunkter. I den nye Region Midtjylland står vi for eksempel med planerne om en sygehusby i Skejby over for en af de største satsninger på sundhedsområdet. Det vil koste over fem milliarder kroner. Og så kan man spørge: hvad er det *Elbæk* vil mere? Hvis han taler det her mere op, så vil der komme en kraftig politisk modreaktion.”

Fra hvem?

”Fra de områder, han ikke mener, man skal satse på. Der er brug for alle områder.”

Så alle områder er lige?

”Nej, alle områder er ikke lige. Man skal

satse på styrkesiderne, og at sige, at der er områder i den rådne banan, man ikke vil satse på, det er decideret forkert. Ønsker man kun to vækstcentre, får man to lokomotiver, men uden vogne. Århus har brug for at have et stærkt samarbejde med den midtjyske region, og i andre sammenhænge med resten af Jylland," siger *Bent Hansen*.

Sjovere i byen

Da Danmark gik fra at være landbrugsland til at være industriland, flyttede folk fra landet ind til byerne. I dag flytter byerne til byerne, folk flytter fra provinsbyerne til Århus- eller Københavnsområdet. *Uffe Elbæk* tror kun, at særligt kreative provinsbyer har en chance i fremtiden, han nævner Herning, Svendborg, Sønderborg og Frederikshavn. Så hvorfor bruge penge på en motorvej i Nordjylland? Det er spild af penge.

"Jeg tror ikke, man kan vende udviklingen. Børn fra udkantsområderne vil søge mod Århus eller København for at få en uddannelse, og fordi der kulturelt er mange tilbud. Nogle byer har ikke en reel chance for at skabe lokal vækst, derfor må vi tage en reel diskussion om, hvilke vi skal prioritere," siger *Uffe Elbæk*.

Viggo Nielsen, der er borgmester i Skjern (V), siger:

"Jeg er enig med *Uffe Elbæk* i, at vi skal støtte Århus, men ikke på bekostning af udkantsområderne, så ender vi herude som kustoder i turistindustrien. Prognoserne tegner i forvejen ikke for godt. Nogle områder i den nordlige region vil opleve en befolkningsmæssig tilbagegang på 10-15 procent i løbet af de næste 10-15 år, så jeg kan slet ikke følge hans tankegang."

Fotos: Annette Thierry

TEMA

Men tror du, udviklingen kan vendes?

"Det ved jeg ikke, men vi vil kæmpe for at vende den. Vi vil også kæmpe for udviklingen i Århus, men vi vil bare have begge dele med. Vi skal have et Danmark i balance."

Men tror du, at udviklingen kan vendes?

"Det ved jeg ikke, men vi vil kæmpe for at vende den"

Men Elbæk har jo ret i, at der ikke er ubegrænsede midler?

"Jo, men de skal fordeles retfærdigt. Selv om vi er tyndt befolket, så skal vi have en børnehave og en folkeskole, der er lige så god som dem i Århus."

Det er ingen vel uenig i?

"Hvis man følger tankegang, hvad skal der så ske med en by som Holstebro, der ligger i en kommune med 45.000 indbyggere. Er det en af dem, der bare skal glemmes? Nej, vi skal have det hele til at fungere, også i de tyndt befolkede områder."

Men kan man gøre noget ved, at folk flytter, fordi det er sjovere at bo i byen?

"Det kan man ikke. Man kan forsøge at gøre sig så attraktiv som mulig. Vi har haft store problemer med pendling. I min egen kommune har vi fra 1995-2005 skabt 1.500 arbejdspladser, men 1.000 af dem kommer pendlende hertil. Og det er selvfølgelig et problem."

Er det fordi, det er sjovere at bo i byen?

"Ja, det synes nogle. De siger: "At komme til Herning det er slemt, men at komme til Skjern, det er umuligt". Det er deres billede af det mørke Vestjylland. Men så har vi på den anden side den glæde, at det faktisk lykkes os at trække folk herover i nogle måneder, og bagefter vil de ikke herfra. Vi har et imageproblem, ikke kun Skjern, men Vestjylland i det hele taget. Men det kan lade sig gøre at få folk herud, det kræver bare en større indsats. Det er en kamp. Og vi skal gøre tre gange så meget som andre byer for at få en virksomhed til at ligge i Skjern."

Men i de tyndtbefolkede områder må man da prioritere nogle frem for andre?

"Det gør man også. Når vi søger midler, får Herning mere end andre, fordi den har mere volumen, og sådan har det været altid. Når jeg ser ti år tilbage, skulle vi altid spare, men ser man på Danmarks økonomi i dag, har den jo aldrig haft det bedre. Så hvis regeringen vil

noget med udviklingen, er der midler til det," siger *Viggo Nielsen*.

Moderne bystater

I sammenligning med nordeuropæiske byer som Amsterdam, Berlin, Hamborg, Stockholm og London er København og Århus små og skrøbelige, påpeger *Uffe Elbæk*. København og Århus må derfor skabe flere kulturelle, uddannelses- og erhvervsmæssige kontakter i udlandet for at skærpe deres internationale profil. Det er, ud over politiske og økonomiske frustrationer over regeringen, baggrunden for, at Socialdemokratiet og De Radikale i København og Århus for nogle måneder siden indgik et politisk, strategisk samarbejde. Heri, forestiller *Elbæk* sig, ligger måske kimen til en moderne bystatsidentitet. Med andre ord: Århus og København går selv, og regeringen kommer til at sidde tilbage med resten af landet og glide i den rådne banan.

Men uanset jeres utilfredshed med regeringen, så er det da kun naturligt at forvente af en moderne by, at den indgår strategiske alliancer og skaber internationale kontakter?

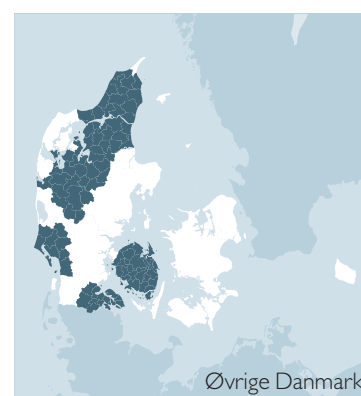
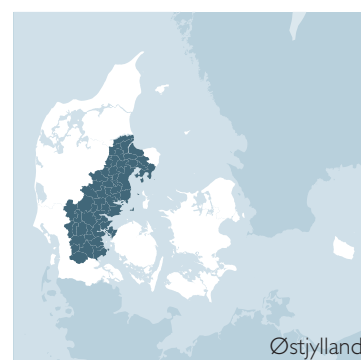
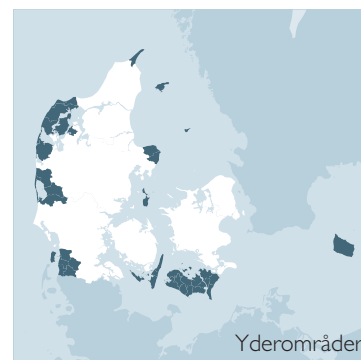
"Ja, men jeg tror ikke, at regeringen forstår de særlige problemer, som de to store byer i Danmark står overfor, både sociale problemer og de lovgivningsmæssige, når vi taler om at tiltrække udenlandsk arbejdskraft for at øge væksten," siger *Uffe Elbæk*.

"Århus og København går selv, og regeringen kommer til at sidde tilbage med resten af landet og glide i den rådne banan"

Om *Elbæks* bystatsforestillinger siger *Bent Hansen*:

"København har i mange år på kryds og tværs haft et samarbejde med andre lande, og det har den kunnet, fordi byen har en vis størrelse på 1,5 millioner indbyggere, hvis man tager hovedstadsområdet med. Århus har kun 300.000 indbyggere, så det bliver svært for Århus at opnå den rolle på grund af byens naturlige begrænsninger. Men hvis Århus har de ambitioner, så må man også se sig selv som lokomotiv for hele den midtjyske region. Århus kan kun spille en rolle internationalt, hvis man holder fast i det nødvendige samarbejde i baglandet."

Landsplanredegørelse 2006

Carsten Juul,
journalist

DEBAT

Illustration: Kristoffer Lindhardt Weiss

På randen af noget større

Vi er mindre end 100 dage fra at det nye Danmarkskort er en realitet. De 271 kommuner bliver til 98 nye kommuner. Indenrigsministeriet forventer, at offentligt ansatte svarende til godt 170.000 årsværk skifter arbejdsgiver i forbindelse med kommunalreformen. Blandt dem vil være mange arkitekter og planlæggere, der får nye - og for manges vedkommende - flere ligesindede kollegaer, end tilfældet er i dag.

Det vil være en stor gevinst for vores nye kommuner, at der kan etableres større enheder, der kan tage vare på de kommende års planlægning. Enheder der skal bemandses med en ny generation af arkitekter og planlæggere. Fordi samtidig med, at det kommunale danmarkskort bliver fornyet, står en hel generation af erfarne kommunale arkitekter og planlæggere klar til at takke af efter et langt arbejdsliv i kommunernes tjeneste.

De blev uddannet i 1970'erne, da planlægning var en veletableret disciplin på vores arkitektskoler. Siden er kuldene af planlæggere og planlægningsorienterede arkitekter, der er kommet fra arkitektskolerne, faldet støt. I de senere år er det primært igennem efteruddannelse, at planlægningsdisciplinen er blevet holdt i hævd hvad angår arkitektur.

Men mere end nogensinde måske, er der brug for arkitektfaglig viden, der kan være med til at sikre en høj kvalitet i udviklingen af vores byer og landskaber. God planlægning er en afgørende konkurrenceparameter

for en by eller kommune, og god arkitektur er blevet intet mindre end det, der skaber vinderbyer.

Så kære borgmester, frem for at fjerne stolene efter generationen af planlæggere, der nu går på pension, er det helt afgørende, at du bemander din kommunes planafdeling med nye, dynamiske arkitekter og planlæggere, der kan sikre at din kommune står klar på randen af noget større.

Henning Thomsen, direktør, arkitekt MAA
Akademisk Arkitektforening

Der må da være en grænse!

Eller må der? Den inspirerende Åben Land Konference og efterfølgende debat har bidraget til at belyse en meget vigtig problemstilling. Men flytter debatten om grænsen mellem by og land grænser, eller danses der en teknokratisk regndans i håbet om, at den store udfordring på magisk vis kan løses ved justeringer af planloven?

Debatten om plankultur og den lovgivning, der udstikker rammerne for det metodiske og planmæssige mulighedsrum, er god at få forstand af, hvis man i det daglige sidder med disse problemstillinger. Debatten skal producere kvalitet i planlægningen gennem styrkelse af gennemskuelige og legitime procedurer i lovgivningen.

En ting savnes dog i den grundige debat. Det er flere konkrete bud på, hvordan udfordrin-

gen med den ændrede relation mellem land og by kan imødekommes.

Det er mit indtryk, at for borgerne, der er direkte berørt af udviklingen, handler det primært om indhold og kvalitet af den faktiske planlægning.

Ændringen fra produktionslandskab til noget nyt, som vi kun kan ane konturerne af, vil tage fart de kommende år. Det vil udfordre lovgivningen og planlæggernes evne til at præsentere nye attraktive alternativer til den eksisterende relation mellem by og det åbne landskab.

Borgerne er i stigende grad blevet til forbrugere af oplevelser og identitet, og kommunerne bedre til at lytte til markedet. Det er såmænd udmærket, men kan betyde, at de der råber højest får størst indflydelse på udviklingen. Og debatten er ofte fanget i en dead-lock af et trekant drama mellem fortid (den historiske arv, kulturlandskabet, traditionerne), nutidens forsøg på at håndtere ændrede demografiske og planmæssige betingelser, og ikke mindst fremtidens krav om en rentabel arealudnyttelse (dvs. flere golfbaner).

Det ville være ønskeligt om vi kan supplere den nuværende debat med en inspireret diskussion af, hvordan vi kan tematisere og skabe helt konkrete bud på fremtidens omlægning og udnyttelse af det åbne land.

Kristoffer Lindhardt Weiss,
partner i EFFEKT

KORT NYT

Boligpriser

Selvom boligpriserne i Københavnsområdet er ved at stabilisere sig, har prisstigningerne vanskeliggjort huskøb i området for nu ikke kun folk med mellemlange uddannelser, men også for akademikere, specielt nyuddannede, der dermed må flytte andetsteds hen for at få boligdrømmen om hus og have opfyldt. Et sted, hvor dette mærkes er på Bornholm, hvor flere og flere københavnere flytter til, grundet de lave huspriser, hvilket skaber ny dynamik og iværksætterier på øen. Hos politiet er bl.a. boligpriserne årsag til at mange ønsker at blive forflyttet til andre byer, men dette nægtes, da der er mangel på politifolk i København. (*J.P. 10.07, 21.07, MetroXpress 26.07.06 og Urban 29.08*)

Sommerhus som helårshus

Flere pensionister flytter permanent i deres sommerhus, specielt i områder, der ikke er for langt fra byen: Djursland, Juelsminde, Vestsjælland, Lolland-Falster og Nordsjælland. For at kunne bebo sit sommerhus hele året skal man have ejet det i otte år og være pensionist. Sidste år boede ca. 7.000 pensionister i deres sommerhus, hvilket var 2.000 mere end to år forinden. (*J.P. 27.07.06*)

Motorveje mm.

Kloakker, vandforsyning og offentlige bygninger er ved at forfalde og kræver en investering på mindst 27 milliarder kr. inden for nogle år, hvis de ikke skal slides ned til bunden, som det danske jernbanenet. Samtidig er motorvejene mere belastede, da den bedre økonomi har fået den private bilpark til at vokse, samtidig med at flere pendler længere som effekt af de høje huspriser. Ifølge trafikforsker Henrik H. Hovgesen fra Aalborg Universitet står politikerne over for en grundlæggende prioritering om de ønsker at "reducere transporten af mennesker i samfundet" eller om man vil "løse trafikproblemerne ved at lave flere nye veje og jernbaner". Motorveje får vi mere af i løbet af de næste måneder, hvor to nye motorvejsstrækninger åbnes, men trafikministeren ønsker i fremtiden udvidelse af de eksisterende motorveje, frem for at anlægge nye. I byerne er antallet af parkeringspladser ikke fulgt med den voksende bilpark, hvilket betyder at det ikke kun er på motorvejene, at bilisterne bruger ineffektiv tid i forbindelse med anvendelse af deres bil. (*Berlingske 21.08.06, J.P. 12.07, 13.07., 16.08.06*)

VVM

Venstres miljøordfører stiller spørgsmålstegn ved "hvor meget miljø man får for pengene ved at udarbejde en VVM-redegørelse". Derfor har han bedt Miljøministeren lave en undersøgelse af rimeligheden i forholdet "mellem de meget store udgifter til at udarbejde VVM-redegørelse og betydningen for miljøet." (*J.P. 18.07.06*)

Odense får basar

Ejeren af Bazar Vest i Århus vil åbne 8.000 kvadratmeter store haller til en tilsvarende basar i Odense, som skal være klar til åbning 3. februar 2007. (*J.P. 21.07.06*)

Job til miljømagistre

De nye kommuner kommer til at mangle magistre med viden om miljø, natur og planlægning, da mellem 20 og 30% af de nye kommuner ikke mener, at de har de rette kompetencer til rådighed. Således ønskes der på landsplan oprettet 100-200 nye stillinger på området. (*Magisterbladet nr. 10 2006*)

Miljø og vand

Nyt lovforslag fra regeringen kritiseres af Socialdemokratiet og SF for at lægge op til at øge risikoen for iltsvind i de danske farvande ved at tillade udledning af større mængder ammoniak, kvælstof og fosfor. Dette sker samtidig med at landmænd i stigende grad indsmugler ulovlig gødning, hvilket underminerer vandmiljøplanerne. (*MetroXpress 24.08.06, J.P. 21.07.06*)

Energi

Lars Kolind, formand for Grundfos-fondet, opfordrer til, at der tænkes meget mere radikalt i Danmark i forhold til nedsættelse af forbruget af olie og naturgas: Halvere forbruget frem til 2016. Så vil vi tvinges til at tænke nyt og fremadrettet. Samsø har på 6-7 år omstillet sig til at have øens el-forbrug 100 procent dækket af vedvarende energikilder – og sælger også ud af el til de nationale elnet. (*Berlingske 15.08.06, Information 8.-9.07.06*)

Kort nyt v. Nanna Bay-Müller

CO-EVOLUTION i Venedig

Et dansk/kinesisk samarbejde omkring bæredygtig byudvikling i Kina præsenteres i den danske pavillon på den 10. internationale arkitektbiennale i Venedig, der åbner den 10. september.

Udstillingen CO-EVOLUTION er resultatet af et samarbejde mellem unge danske arkitekter samt professorer og studerende fra fire af Kinas vigtigste universiteter om bæredygtige løsningsmodeller i fire af Kinas hurtigst voksende byer. Initiativtager er DAC ved direktør Kent Martinussen. Kurator er Henrik Valeur, leder af tegnestuen UiD.

De fire projekt-teams, der hver repræsenterer en dansk tegnestue og et kinesisk universitet, har udviklet visionære forslag til bæredygtig udvikling af de fire kinesiske byer Beijing, Chongqing, Shanghai og Xi'an.

Arkitekterne fra tegnestuen Cebra og Tsinghua University viser en holistisk model for hvordan man kan omdanne et udpint og forurenede område uden for Beijing til en grøn og bakket oase med selvforsyning af energi og garanteret beskæftigelse i projektet Performative Urbanism.

Transform og XAUAT viser deres løsning til, hvordan man kan modtage den eksplosivt voksende turisme i historiske Xi'an uden at ødelægge byen i projektet City Wall.

Effekt og Tongji University giver deres bud på en blanding af super-natur og super-urbanisme i en ny "shanghai subcity" uden for Shanghai.

Tegnestuen COBE viser sammen med Chongqing University en model for et nyt bæredygtigt Green Central Business District i Kinas hurtigst voksende by, Chongqing, med projektet Magic Mountain.

PLAN 09

- et initiativ til udvikling og kvalificering af planlægningen.

Realdania og Miljøministeriet har i sommeren 2006 igangsat partnerskabsprojektet Plan09, som skal medvirke til udvikling og fornyelse af plankulturen i kommunerne, med sigte på at skabe optimale rammer for udviklingen af livskvalitet gennem det bebyggede miljø til gavn for alle borgere i Danmark.

Idéen er at udvikle en up-to-date "værktøjskasse" til brug ved udarbejdelsen af planstrategier og kommuneplaner og i udviklingen af plankulturen.

Hovedaktiviteterne i Plan09 er gennemførelse af kommunale eksempelprojekter, som skal bidrage til udvikling af nye metoder, værktøjer og organisationsformer i kommuneplanlægningen, samt formidling af viden gennem opbygning af netværk og erfaringsudveksling. Det skal bl.a. ske via en digital formidlingskanal, hvor alle kommuner kan blive opdateret inden for projektets temaer.

Den samlede ressourceindsats beløber sig til 50 mio. kr. over tre år, hvoraf Realdania har bevilget halvdelen, Skov- og Naturstyrelsen har afsat en fjerdedel, og kommunerne ventes at bidrage med en fjerdedel gennem aftaler om kommunale eksempelprojekter.

Første runde af eksempelprojekter har fokus på planstrategierne. Fristen for projektforslag er den 31. oktober 2006. Betingelserne fremgår af projektets hjemmeside www.plan09.dk.

Læs mere om projektet på www.plan09.dk, eller kontakt Plan09 Sekretariatet på 39 47 26 52.

Byplanlaboratoriets tidsskriftslæsekreds

Vil du tilmeldes tidsskriftslæsekredsen i 2007, så er det nu.

Tilmeldingsfristen er den 10. oktober 2006.

Se mere på www.byplanlab.dk

Studerterjob i DB – IT-opgaver

Jobbet: Som studentermedhjælper hos Dansk Byplanlaboratorium arbejder du i et spændende miljø med blandede faggrupper. Der er flere studentermedhjælpere ansat, og du vil få ansvaret for den daglige drift og vedligeholdelse af IT og yde IT-support samt bistå med forskellige mindre praktiske opgaver.

Vi forventer at du har generelt stort kendskab til IT og har lyst til at sætte dig ind i nye ting. Interesse for byplanlægning vil være en fordel, men er ikke et krav.

Arbejdstid: 15 timer pr. uge

Start: Så hurtigt som muligt

Løn: Studenterats

Se hele jobbeskrivelsen på www.byplanlab.dk

Den nye kommuneplan

Skov- og Naturstyrelsen indbyder i samarbejde med KL og Dansk Byplanlaboratorium kommuneplanlæggerne i de nye kommuner til workshop om den nye kommuneplan. Møderne finder sted

Den 25. oktober - Roskilde Kursuscenter

Den 30. oktober - Radisson SAS H.A. Andersen Hotel, Odense

Den 9. november - Radisson SAS Scandinavia Hotel, Århus.

Program og invitation udsendes medio september.

Vinderforslag i indbudt konkurrence om byudviklingsområdet, Hornslet sydøst. Området er på 72 ha og kommer bl.a. til at rumme 5-600 boliger samt store grønne områder.

Vinderforslag i indbudt konkurrence udskrevet af Århus Kommune om helhedsplan for centerområdet i den nye by Lisbjerg, samt forslag til byens nye skole.

GBL - en god samarbejdspartner

GBL er landsdækkende rådgiver inden for byplanlægning og landskabsarkitektur. Vi lægger vægt på god arkitektur, social ansvarlighed og miljørigtige løsninger.

Masterplan for Børkops sydlig byudvikling, omfattende ca. 660 nye boliger, infrastruktur, trafikforsyning, landskabsstruktur, m.v. ca. 125 ha.

Vollsmose. Omfattende renovering af udearealerne i Egeparken og Birkeparken - 2 almene afdelinger med i alt ca. 900 boliger.

Forslag til rekreativ, naturmæssig og kulturel nyudformning af Stige Ø, beliggende i Odense Fjord. Øen, som er ca. 50 ha stor, er Odenses tidligere losseplads

Vinderforslag i indbudt konkurrence om nyt boligkvarter i Rødovre, indpasset i eksisterende bystruktur. Ca. 120 boliger, fællesfaciliteter, butik, fællesarealer m.v. Afsluttet 2006